

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY – LBY-4101-29-01/2013

P/13/101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz

T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60

lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/101 - Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Andrzej Szulc, starszy inspektor kontroli Państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86209 z 4 września 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2)
Jednostka kontrolowana	Sąd Rejonowy w Inowrocławiu ul. Prezydenta Gabriela Narutowicza 42, 88-100 Inowrocław
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Cyba-Prill, Prezes Sądu Rejonowego w Inowrocławiu (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ realizację zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w zakresie organizacji i kontrolowania wykonywania kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w Systemie Dozoru Elektronicznego, w latach 2010-2013 (do 29 października).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia prawidłowa realizacja obowiązków kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej, w szczególności w zakresie koordynacji zadań w zespole oraz wprowadzenie w zespołach kuratorskich przepisów wewnętrznych regulujących postępowanie kuratorów w ramach Systemu Dozoru Elektronicznego, zwanego dalej „SDE”. Ponadto NIK pozytywnie ocenia prowadzenie przez kuratorów zawodowych, (zwanym dalej również „kuratorami”) działań zmierzających do informowania skazanych o możliwości odbywania kary w SDE; realizację przez kuratorów zawodowych zadań w ramach SDE polegających na objęciu skazanego kontrolą, kontrolowanie wykonywania przez skazanych nałożonych na nich obowiązków, w szczególności przestrzegania ustalonego przez sąd penitencjarny harmonogramu, oraz współpracę z sądem penitencjarnym.

W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- nieprzeprowadzeniu przez kuratorów w 2 z 30 zbadanych spraw, rozmów ze skazanymi niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, co było niezgodne z § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego², zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie wykonywania kary w SDE”;

- niewprowadzeniu przez kuratora zawodowego do systemu komunikacyjno-monitorującego zmiany ustalonego przez sąd penitencjarny przedziału czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo oddalić się z miejsca odbywania kary, na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, co było niezgodne z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego³, zwanej dalej „ustawą SDE”;
- niewłaściwym stosowaniu przepisów dotyczących udzielenia zgody na oddalenie się poza miejsce odbywania kary skazanemu spełniającemu przesłanki jej otrzymania zawarte w art. 21 ustawy SDE;
- nieprzestrzeganiu przez kuratorów zawodowych, w 8 z 30 zbadanych spraw, obowiązku zawiadamiania co najmniej raz w miesiącu sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego, co było niezgodne z art. 74 ust. 1 ustawy SDE;
- dokonywaniu przez kuratorów zawodowych w 8 z 30 zbadanych spraw ocen zachowania skazanych bez uwzględnienia części wymaganych kryteriów, określonych w § 6 rozporządzenia w sprawie wykonania kary w SDE.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja przez sądowych kuratorów zawodowych zadań związanych z organizowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.

Opis stanu
faktycznego

1.1. W Sądzie Rejonowym w Inowrocławiu, zwanym dalej „Sądem” dozory nad skazanymi odbywającymi karę pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE, w latach 2011-2013 (do dnia 30 września) sprawowało łącznie 5 kuratorów zawodowych:

- 3 z 16 zatrudnionych w I Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Inowrocławiu, zwanym dalej „I Zespołem”, spośród których 2 w 2011-2013 i jeden w latach 2012-2013;
- 2 z 7 kuratorów zawodowych dla dorosłych⁴ zatrudnionych w latach 2011-2012 w III Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z siedzibą w Mogilnie, zwanym dalej „III Zespołem”, oraz 2 z 6 zatrudnionych w 2013 r.

W 2010 r. w I i III Zespole nie prowadzono dozorów nad skazanymi odbywającymi karę w SDE. Sąd Rejonowy w Inowrocławiu leży na terenie właściwości apelacji gdańskiej, która została włączona do systemu dozoru elektronicznego 1 stycznia 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 4-9)

Liczba skazanych na karę pozbawienia wolności odbywających karę w SDE, nad którymi dozór sprawowali kuratorzy I i III Zespołu w 2011 r., 2012 r. i 2013 r. wynosiła odpowiednio 26, 72 i 77 osób, łącznie 175 skazanych, z których 103

² Dz. U. Nr 149 poz. 998

³ Dz. U. z 2010 r. Nr 142 poz. 960, ze zm.

⁴ III Zespół był zespołem wykonujący orzeczenia zarówno w sprawach karnych jak i rodzinnych i nieletnich zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071). W latach 2010-2012 pracowało w nim łącznie 10 kuratorów, a w 2013 łącznie 9 kuratorów.

zakończyło odbywanie kary w SDE. W badanym okresie trzech skazanych odbywało karę w SDE więcej niż w jednej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 4-7, 275-281)

Liczba skazanych na karę pozbawienia wolności odbywających karę w SDE, nad którymi dozór sprawowali kuratorzy I Zespołu, w 2011 r., 2012 r. i 2013 r. wynosiła odpowiednio 24, 66 i 68 osób. Średnio na jednego kuratora zawodowego zaangażowanego w SDE w tych latach przypadało odpowiednio 12, 22 i 22,7 skazanego, z tym że faktycznie jeden z kuratorów sprawował dozory nad odpowiednio 11, 35 i 25 skazanymi, drugi nad odpowiednio 13, 26, i 25 skazanymi, a trzeci nad 5 i 18 skazanymi.

Obciążenie pracą kuratorów zawodowych I Zespołu zaangażowanych w SDE wynosiło⁵ od 151 do 209 spraw, w tym od 66 do 86 dozorów własnych, średnio od 2,3% do 7,3% łącznego obciążenia oraz od 5,5 % do 19,5% obciążenia dozorami własnymi.

Obciążenie kuratorów I Zespołu zaangażowanych w SDE przewyższało standardy (łącznie 120 spraw, w tym 50 własnych) określone w zał. 1 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego⁶, zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie standardów obciążenia pracą”. Nie było jednak ono wyższe od obciążenia pracą pozostałych kuratorów I Zespołu, które według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosiło od 159 do 248 spraw, w tym od 56 do 76 dozorów własnych, a na dzień 31 grudnia 2012 r. wynosiło od 165 do 254 spraw, w tym od 49 do 66 dozorów własnych. Dwóm kuratorom zaangażowanym w SDE z dniem 1 kwietnia 2012 r. zwiększono teren działania, przekazując im części terenu podległe dwóm najbardziej obciążonym pracą kuratorom zawodowym I Zespołu, którzy nie byli zaangażowani w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 4, 5, 10-16)

Liczba skazanych na karę pozbawienia wolności odbywających karę w SDE, nad którymi dozór sprawowali kuratorzy III Zespołu, w 2011 r., 2012 r. i 2013 r. wynosiła odpowiednio 2, 6 i 9 osób. Średnio na jednego kuratora zawodowego zaangażowanego w SDE w tych latach przypadało odpowiednio 1, 3 i 4,5 skazanego. Kuratorzy byli równomiernie obciążeni pracą w ramach SDE.

Obciążenie pracą kuratorów zawodowych III Zespołu zaangażowanych w SDE wynosiło⁷ od 88 do 175 spraw, w tym od 33 do 54 dozorów własnych. Obciążenie dozorami związanymi z SDE wynosiło od 0,5% do 2,3% łącznego obciążenia oraz od 2,3 % do 12,1% obciążenia dozorami własnymi.

Obciążenie kuratorów III Zespołu zaangażowanych w SDE w 7 przypadkach przewyższało standardy określone w rozporządzeniu w sprawie standardów obciążenia pracą, jednak sprawowanie dozorów w ramach SDE, ze względu na ich ilość, nie miało na to znaczącego wpływu.

(dowód: akta kontroli str. 6, 7, 17)

Sprawowanie dozorów nad skazanymi na karę odbywaną w SDE było powierzane poszczególnym kuratorom zawodowym zarządzeniami kierowników I i III Zespołu. Kierownicy wydawali zarządzenia niezwłocznie po wpłynięciu postanowienia sądu penitencjarnego do poszczególnych zespołów, a wyznaczeni zarządzeniem kuratorzy podpisem potwierdzali przyjęcie spraw.

⁵ Według stanu na 30 czerwca 2011 r., 31 grudnia 2011 r., 30 czerwca 2012 r., 31 grudnia 2012 r. 30 czerwca 2013 r. i 30 września 2013 r.

⁶ Dz. U. Nr 116, poz. 1100

⁷ Według stanu na 30 czerwca 2011 r., 31 grudnia 2011 r., 30 czerwca 2012 r., 31 grudnia 2012 r. 30 czerwca 2013 r. i 30 września 2013 r.

Kierownik I Zespołu początkowo powierzał sprawy dwóm kuratorom, przydzielając im sprawy z terenu ich działania, a pozostałe według podziału terenu Sądu na „północ” i „południe”. Po uzyskaniu karty dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego⁸, o którym mowa w art. 2 ust. 4 pkt 4 ustawy SDE, przez trzeciego kuratora od października 2012 r., kuratorzy otrzymywali sprawy należące do ich terenu działania, a pozostałe były przydzielane im kolejno w miarę wpływu spraw. Kierownik III Zespołu przydzielał kuratorom sprawy naprzemiennie, chyba że wobec skazanego wcześniej było prowadzone przez jednego z tych kuratorów postępowanie wykonawcze to wówczas sprawa była jemu powierzana.

(dowód: akta kontroli str. 8, 9, 18-31)

Karty dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego kierownicy zespołów przyznali dwóm wytypowanym przez siebie kontrolerom zgodnie z poleceniem Kuratora Okręgowego. Kierownik I Zespołu pismem z dnia 7 maja 2012 r. wystąpił do Kuratora Okręgowego o przyznanie karty kolejnemu kuratorowi, który otrzymał ją w październiku 2012 r. Kierownicy zespołów nie posiadali kart dostępu.

Kierownicy I i III Zespołu wyjaśnili, że liczba kart, którą dysponowali kuratorzy była wystarczająca. Kierownik III Zespołu dodał, że limit kart ustaliło Ministerstwo Sprawiedliwości, w związku z czym nie uwzględniono jego wniosku o przyznanie mu dodatkowej karty.

(dowód: akta kontroli str. 8, 9, 275-281)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono wykonywania czynności w ramach SDE przez kuratorów społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 4-7, 51-70)

W latach 2010-2013 (do dnia 16 września) zatrudnieni w I i III Zespole kuratorzy zawodowi nie współpracowali w celu realizacji czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem kary pozbawienia wolności w SDE z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy⁹, tj. stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, jak również kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz osobami godnymi zaufania.

Kierownik I Zespołu wyjaśnił, że nie było takiej potrzeby. Kierownik III Zespołu wskazał, iż na terenie działania III Zespołu takie podmioty nie prowadzą działalności związanej z pomocą w readaptacji społecznej skazanych.

(dowód: akta kontroli str. 25-31)

Kurator Okręgowy nie przeprowadzał w Sądzie wizytacji bądź lustracji obejmujących SDE.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Sądu Kurator Okręgowy współpracował z Sądem Rejonowym w Inowrocławiu w zakresie SDE, organizując narady Kierowników Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej, na których omawiane były m.in. problemy pojawiające się w związku z wdrożeniem SDE. Ponadto organizował szkolenia, wystąpił o dodatkową kartę dostępu do systemu EXIGO oraz rozwiązywał z kuratorami bieżące problemy.

(dowód: akta kontroli str. 71-73, 78, 79)

Szkolenia dotyczące funkcjonowania SDE oraz obowiązków kuratorów w tym systemie odbyło czterech z pięciu kuratorów sprawujących dozory w ramach SDE oraz jeden kurator, któremu nie powierzano tych spraw.

⁸ system komunikacyjno-monitorujący - system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, upoważniony podmiot dozoru, sądy penitencjarne, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

⁹ Dz. U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557, ze zm.

Kuratorzy wzięli udział w szkoleniach:

- a) z zakresu użytkowania Systemu SDE zorganizowane w dniu 11 października 2010 r., przez Ministerstwo Sprawiedliwości Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych – udział wzięło po 2 kuratorów z I i III Zespołu;
- b) z zakresu dozoru elektronicznego zorganizowane w dniu 10 grudnia 2010 r. przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – udział wzięło po 2 kuratorów z I i III Zespołu;
- c) dla kuratorów zawodowych nt.: „Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych na potrzeby wykonywania dozoru elektronicznego” zorganizowane w dniu 6 maja 2011 r. przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – udział wzięło 13 kuratorów z I Zespołu oraz 5 z III Zespołu;
- d) dla zawodowych kuratorów sądowych dla dorosłych nt.: „Dozór elektroniczny” zorganizowane w dniach 18 – 21 czerwca 2012 r. przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, w którym udział wziął jeden kurator I Zespołu, który następnie nie prowadził dozorów w SDE.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika I Zespołu, nie powierzył on spraw w SDE przeszkolonemu kuratorowi ze względu na jego wysokie obciążenia pracą oraz w celu zorganizowania dyżurów kuratorów w siedzibie zespołu, w sposób pozwalający na obecność w każdym dniu tygodnia przynajmniej jednego kuratora posiadającego kartę dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego. Ponadto dodał, że szkolenie nie dotyczyło obsługi systemu lecz zagadnień teoretycznych.

(dowód: akta kontroli str. 10, 93, 275, 277)

Sprawozdania z działalności kuratorskiej służby sądowej (MS-S40) przesyłane przez Sąd do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy zawierały dane dotyczące ilości spraw prowadzonych w związku z wykonywaniem dozorów w SDE oraz wniesionych, rozpatrzonych i uwzględnionych wniosków kuratorów związanych z wykonywaniem tych dozorów. Powyższe dane były zgodne z informacjami wykazanymi w systemie komunikacyjno-monitorującym.

Sprawozdania za I półrocze 2011r. oraz cały rok 2011 r. i 2012 r. przesłano do Sądu Okręgowego we właściwych terminach. Sprawozdania za I półrocze 2012 r. i I półrocze 2013 r. przekazano po terminach określonym w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych¹⁰ tj. do 8 dnia kalendarzowego po półroczu. Opóźnienie wyniosło odpowiednio 12 i 4 dni.

Prezes Sądu wyjaśniła, że powyższe sprawozdania zostały sporządzone przez Kierowników Zespołów i przekazane drogą elektroniczną za pośrednictwem programu MS-Sat we właściwym terminie na adres poczty elektronicznej Kuratora Okręgowego, jednak obecnie nie istnieje możliwość wygenerowania z tego programu potwierdzenia z datą przekazania sprawozdań. Natomiast w Aplikacji Statystycznej SAP sprawozdania były tylko zatwierdzane na poszczególnych poziomach z uwzględnieniem hierarchii osób odpowiedzialnych za ich sporządzenia. Ponadto Prezes Sądu wskazała, że oprogramowanie do wdrażanej aplikacji SAP pojawiło się na stronie producenta dopiero w pierwszym tygodniu lipca 2012 r., a w czasie sporządzania sprawozdań występowały nieprawidłowości

¹⁰ Od 6.05. 2011 r. obowiązywał załącznik określony w § 2 ust. 14 pkt 44 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2011 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2011 (Dz. U. z 2011 r. Nr 83 poz. 453 ze zm. Od 10.05.2012 r.); W 2012 r. obowiązywał załącznik określony w § 2 ust. 14 pkt 44 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012 (Dz. U. z 2012 r. poz. 446); W 2013 r. obowiązywał załącznik określony w § 2 ust. 14 pkt 42 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2013 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1223).

w funkcjonowaniu aplikacji służących do ich przekazywania m.in. problemy z logowaniem, wykazywanie przez programy błędnych danych chociaż dane były prawidłowe, konieczność aktualizacji programów oraz związane z nią problemy.

Dane wykazane w sprawozdaniach

(dowód: akta kontroli str. 10-17, 73-92, 105-148, 214-231)

1.2. Kierownik I Zespołu w styczniu 2011 r. wprowadził „Instrukcję wewnętrzną w zakresie czynności kuratora podejmowanych w ramach kontroli odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego”, zwaną dalej „Instrukcją wewnętrzną w zakresie SDE”, która zawierała postanowienia dotyczące:

- a) I Czynności wstępnych - postępowanie po wpływie do I Zespołu prawomocnego postanowienia sądu penitencjarnego o zezwolenie skazanemu na odbywanie kary w SDE.
- b) II Czynności kuratora: czynności początkowe; czynności w toku bieżącej kontroli; naruszenia harmonogramu; udzielenia zgody na czasowe oddalenie; zakończenie odbywania kary przez skazanego.
- c) III Dokumentacji – prowadzenie teczki Doz w formie papierowej.
- d) Załączniki do instrukcji: pouczenie dla skazanego; informacja z objęcia kontrolą; informacja do Policji; informacja o zachowaniu skazanego; wzór decyzji odnośnie zgody na czasowe oddalenie; pouczenie dla skazanego korzystającego ze zgody na czasowe oddalenie się; wzór wniosku o uchylenie zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE.

Z Instrukcją wewnętrzną w zakresie SDE zapoznali się wszyscy kuratorzy I Zespołu prowadzący dozory nad skazanymi odbywającymi karę w SDE – dwóch z dniem 10 stycznia 2013 r. i jeden w dniu 5 października 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 94-98, 149-158)

Kierownik III Zespołu przekazał do wiadomości i stosowania dwóm kuratorom sprawującym dozory nad skazanymi odbywającymi karę w SDE „Projekt czynności kuratorskich w ramach dozoru nad skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego”, co kuratorzy potwierdzili podpisem w dniu 3 stycznia 2011 r. Powyższy projekt wskazywał czynności kuratorów po wpływie postanowienia o zezwoleniu na odbywanie kary w SDE; obowiązku zawiadamiania sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego; postępowania przy naruszeniach harmonogramu; udzielania zgody na czasowe oddalenie; prowadzenia teczki Doz w formie papierowej. Załączniki do ww. Projektu czynności stanowiły: pouczenie dla skazanego; informacja z objęcia kontrolą; pismo do Policji; informacja o zachowaniu skazanego; wzór decyzji odnośnie zgody na czasowe oddalenie wraz z pouczeniem dla skazanego; wzór wniosku o uchylenie zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika III Zespołu Projekt czynności kuratorskich w ramach SDE został przekazany i omówiony na spotkaniu kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej w Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy.

(dowód: akta kontroli str. 30-32, 40-50)

1.3. W latach 2010-2013 kuratorzy I i III Zespołu nie składali wniosków o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE.

Kuratorzy nie otrzymywali zbiorczych informacji (list) odnośnie skazanych z terenu właściwości Sądu, spełniających przesłanki odbycia kary pozbawienia wolności w SDE.

Kierownicy I i III Zespołu wyjaśnili, że osoby kwalifikujące się do odbywania kary w SDE były wyłaniane spośród ich podopiecznych, np. dozorowanych, wobec których sąd zarządził karę pozbawienia wolności warunkowo zawieszoną albo osób

zgłaszających się na dyżur kuratorów. Osobom tym przekazywano stosowne informacje.

(dowód: akta kontroli str. 25-31, 159, 160)

1.4. Osoby pełnoletnie, zamieszkałe ze skazanymi odbywającymi karę pozbawienia wolności w SDE, były informowane o konsekwencjach prawnych udzielonej zgody, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy SDE oraz braku możliwości cofnięcia tej zgody. Informacje te były udzielane przed rozpoczęciem odbywania kary w SDE, podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego zarządzanego przez właściwy sąd, w związku z wnioskiem skazanego o udzielenie zgody na odbywanie kary w SDE. W prowadzonych w I i III Zespole sprawach osoby pełnoletnie zamieszkałe ze skazanym nie podejmowały prób wycofania udzielonej zgody.

(dowód: akta kontroli str. 18, 22, 161, 163, 169, 172, 175, 177, 180, 182)

1.5. Kuratorzy zawodowi I i III Zespołu informowali skazanych o ich prawach i obowiązkach, co skazani potwierdzali podpisem na pouczeniu „Prawa i obowiązki skazanego wynikające z treści ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego”. W piśmie cytowano art. 8 ust. 1 pkt 1-6, art. 70, art. 73 ust. 2 i 3 ustawy SDE.

Kuratorzy w 27 z 30 zbadanych spraw niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary w SDE, przeprowadzili ze skazanymi rozmowy, podczas których zapoznawali ich z ww. prawami i obowiązkami, zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie wykonywania SDE.

W sprawie Doz. 383/13 rozmowę ze skazanym przeprowadzono po 20 dniach roboczych (28 dni kalendarzowych) od uruchomienia środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary w SDE – sąd wydał postanowienie w dniu 17 czerwca 2013 r., środki uruchomiono w dniu 19 czerwca 2013 r., a rozmowa została przeprowadzona w dniu 17 lipca 2013 r.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika I Zespołu w sprawie Doz. 383/13, do zespołu nie wpłynął odpis postanowienia o udzielaniu skazanemu zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE, nie otrzymano również jego kopii przesłanej faksem. Skazany w dniu 17 lipca 2013 r. stawiał się w I Zespole bez wezwania kuratora i przedłożył postanowienie sądu penitencjarnego w powyższej sprawie. Postanowienie zostało przez kuratora skopiowane i w tym dniu na podstawie zarządzenia Kierownika I Zespołu wpisane do Wykazu Doz., a dozór powierzony kuratorowi zawodowemu.

Zwłokę w przeprowadzeniu rozmowy odnośnie dwóch pozostałych spraw opisano w niniejszym rozdziale w pkt. 1 ustalonych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 18-19, 22, 167-170, 173, 188-191, 271-278)

1.6. W latach 2010-2013 (do dnia 16 września 2013 r.) kuratorzy zawodowi I i III Zespołu nie składali na podstawie art. 14 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 3 ustawy SDE wniosków do sądu penitencjarnego dotyczących orzeczenia wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby lub powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach. W badanym okresie wobec żadnego ze skazanych nie orzeczono ww. zakazów.

(dowód: akta kontroli str. 26-32, 275-281)

1.7. Kuratorzy I i III Zespołu informowali skazanych o możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w SDE przekazując im przygotowane w Zespołach informatory zawierające dane o funkcjonowaniu SDE, wskazujące m.in. którzy skazani mogą odbywać karę w SDE, a którzy nie mogą; organ wydający zezwolenie na odbywanie kary w SDE; jakie dokumenty należy załączyć do wniosku o zezwolenie na odbywanie kary w SDE; wskazanie środków odwoławczych. Ponadto przygotowano wzory wniosków o udzielenie zezwolenia na odbywanie kary w SDE oraz wzór Oświadczenia osób zamieszkałych ze skazanym dotyczącego zgody, o której mowa w pkt. 1.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Powyższe informacje wraz ze wzorami wniosków zamieszczono również na stronie internetowej Sądu, a ponadto wzory wniosków znajdowały się w Punkcie Obsługi Interesantów Sądu.

(dowód: akta kontroli str. 26-39, 193-202)

1.8. W przypadku zgłaszania przez skazanego chęci odbycia kary w SDE kuratorzy I i III Zespołu udzielali skazanym informacji o SDE, o konieczności wyrażenia zgody przez wszystkich współmieszkańców oraz koniecznych warunkach technicznych m.in. dopływie prądu, a także wydawali wzory wniosków skazanym i pomagali je wypełnić.

(dowód: akta kontroli str. 26-32)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2 z 30 zbadanych spraw kuratorzy nie przeprowadzili niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary w SDE rozmowy ze skazanymi, do czego byli zobowiązani zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie wykonywania kary w SDE.

Rozmowy zostały przeprowadzone w sprawie doz. 92/13 po upływie 8 dni roboczych, a w sprawie doz. 281/13 - 12 dni roboczych.

(dowód: akta kontroli str. 18,19, 207-211)

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawie Doz. 92/13 wyjaśnił, że rozmowę ze skazanym przeprowadzono po telefonicznym uzgodnieniu z nim dogodnego terminu stawienia się w biurze kuratora, uwzględniając dni dyżuru kuratora oraz sytuację skazanego.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym w sprawie Doz. 281/13 wyjaśnił, że rozmowę ze skazanym przeprowadzono po telefonicznym uzgodnieniu ze skazanym dogodnego terminu stawienia się skazanego w biurze kuratora, uwzględniając dni dyżuru kuratora oraz sytuację osobistą i zawodową skazanego. Ponadto dodał, że pełni dyżur w biurze 2 dni w tygodniu, w pozostałe dni wykonuje zadania w środowisku podopiecznych, a termin „niezwłocznie” nie jest w żaden sposób sprecyzowany. Fakt wcześniejszych telefonicznych rozmów przeprowadzonych ze skazanym w celu wezwania skazanego został udokumentowany w notatkach z objęcia dozorem.

(dowód: akta kontroli str. 99, 100, 103, 170, 173, 174)

Nie można uznać za uprawnione odstępstwa przez kuratorów od niezwłocznego przeprowadzenia rozmowy ze skazanym na rzecz przeprowadzania jej w dogodnym dla skazanego terminie, a także nie można uznać, że termin niezwłocznie nie jest sprecyzowanym. Niezwłoczne przeprowadzenie rozmowy powinno odbyć się w dogodnym dla kuratora i skazanego terminie, jednak powinien on być możliwie krótki, a przedłużanie go tak jak to miało miejsce w powyższych przypadkach powinno być uzasadnione odpowiednimi okolicznościami, uniemożliwiającymi stawienie się skazanego w biurze kuratora lub kontakt kuratora ze skazanym w miejscu odbywania kary. W powyższych przypadkach takie okoliczności

nie zostały w wyjaśnieniach kuratorów wskazane i udokumentowane w aktach sprawy.

Ponadto powoływanie się przez kuratora w sprawie Doz. 281/13 na zapis w notatce z objęcia kontrolą o wcześniejszych telefonicznych rozmowach, nie może zostać uznane za zasadne gdyż w przedmiotowej notatce kurator ograniczył się do zapisu „po wcześniejszym telefonicznym wezwaniu” bez podania daty rozmowy telefonicznej oraz liczby rozmów. Takie zapisy nie pozwalają na ustalenie czy sama rozmowa telefoniczna nie została dokonana ze zwłoką.

(dowód: akta kontroli str. 210)

Powyższe skutkowało brakiem należytego wypełnienia obowiązków przez kuratorów sprawujących dozory nad skazanymi na karę pozbawienia wolności wykonywaną w SDE.

2. W sprawie Doz. 37/13 kurator zawodowy nie poinformował właściwej jednostki Policji o odbywaniu przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Zgodnie z pkt 1 Rozdziału II Instrukcji Wewnętrznej wprowadzonej w I Zespole, po rozpoczęciu odbywania kary przez skazanego zawodowy kurator sądowy sporządza stosowną informację do Policji (według wzoru stanowiącego zał. 3 do Instrukcji) i zgodnie z Rozdziałem III tej Instrukcji informacja ta powinna znajdować się w prowadzonej w formie papierowej teczce Doz.

(dowód: akta kontroli str. 18, 149-151)

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w powyższej sprawie wyjaśnił m.in., że brak notatki mógł wynikać z nadmiaru zadań realizowanych we wszystkich prowadzonych sprawach. Był w kontakcie z dzielnicowym policjantem właściwym dla miejsca zamieszkania skazanego i zasięgał informacji o zachowaniu skazanego co miesiąc. Zdaniem kuratora należy przyjąć że taka informacja została przekazana do właściwej jednostki Policji. Ponadto powołał się na własne ustalenia zgodnie z którymi informacje o SDE są w jednostkach Policji kierowane do dzielnicowych.

(dowód: akta kontroli str. 169, 170, 173)

Nieprawidłowość nie dotyczy braku kontaktów z Policją i zasięgania informacji przez kuratora, lecz wykonywania obowiązków wynikających z wdrożonej w Zespole Instrukcji Wewnętrznej.

Powyższe skutkowało brakiem należytego wypełnienia obowiązków przez kuratora sprawującego dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności wykonywaną w SDE.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Jeden kurator zawodowy I Zespołu, który w okresie od października 2012 r. prowadził dozory nad skazanymi odbywającymi karę w ramach SDE, nie odbył szkolenia dotyczącego funkcjonowania SDE oraz obowiązków kuratorów w tym systemie.

Kierownik I Zespołu wyjaśnił, że ten kurator nie brał udziału w szkoleniach ponieważ nie posiadał wówczas karty dostępu. Uczestniczył jednak w wewnętrznym szkoleniu prowadzonym przez jednego z kuratorów I Zespołu oraz korzystał przy rozwiązywaniu bieżących problemów z pomocy dwóch przeszkolonych kuratorów. Ponadto zainteresowany kurator wyjaśnił, że wziął udział w szkoleniu dotyczącym sporządzania wywiadów środowiskowych zorganizowanym przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy.

(dowód: akta kontroli str. 93-95, 101, 104)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Sprawowanie przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE

Opis stanu
faktycznego

2.1. Kuratorzy I i III Zespołu wykonywali określone w art. 56 ust. 3 ustawy SDE zadanie udzielania pomocy w readaptacji społecznej skazanego po zapoznaniu się z postanowieniem sądu penitencjarnego oraz danymi dotyczącymi środowiska skazanego, warunków mieszkaniowych, środowiska zawodowego, stanu zdrowia skazanego, innych spostrzeżeń i uwag. W 12 z 30 zbadanych spraw kuratorzy zapoznali się z wywiadem środowiskowym przeprowadzonym na potrzeby postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na odbywanie kary w SDE. Kuratorzy zamieszczali w aktach poszczególnych spraw kopie wywiadów środowiskowych lub zamieszczali w „Informacji z objęcia kontrolą” wzmiankę o zapoznaniu się z wywiadem środowiskowym. W czterech sprawach kuratorzy osobiście przeprowadzili powyższe wywiady środowiskowe. W dwóch sprawach kuratorzy sporządzając informację z objęcia kontrolą ujmowali w niej szczegółowe dane dotyczące sytuacji życiowej skazanego. Jeden ze skazanych objęty był dozorem kuratora również w innym postępowaniu. Zgodnie z wyjaśnieniami kuratorów w pozostałych 11 sprawach zapoznali się oni z ww. wywiadami, a także uzyskali informacje od kuratorów, sprawujących dozory na terenie zamieszkania skazanego.

We wszystkich sprawach kuratorzy przeprowadzili ze skazanymi, po rozpoczęciu przez nich odbywania kary w SDE rozmowy, o których mowa w § 3 rozporządzenia w sprawie wykonywania kary w SDE.

Kuratorzy współpracowali z właściwymi miejscowo jednostkami Policji przesyłając im informację o rozpoczęciu odbywania przez skazanego kary w SDE, a w trakcie odbywania kary zasięgali w tych jednostkach informacji o zachowaniu skazanego. W trakcie wykonywania kary w SDE kuratorzy kontaktowali się z innymi kuratorami poszczególnych Zespołów, sprawującymi nad skazanymi dozór w odrębnych postępowaniach.

Kuratorzy kontaktowali się ze skazanymi głównie telefonicznie bądź w siedzibie zespołu. Częstotliwość kontaktów zależała od zachowania skazanego i naruszeń harmonogramu lub składanych przez niego wniosków.

Zgodnie z danymi wykazanymi w systemie komunikacyjno-monitorującym, w 19 sprawach kuratorzy kontaktowali się ze skazanymi średnio raz w miesiącu, w 10 do dwóch razy, a w jednej powyżej 4 razy w miesiącu.

W jednej sprawie kurator złożył, w trakcie odbywania kary w SDE, dwie wizyty w miejscu odbywania tej kary, co zostało udokumentowane w systemie komunikacyjno-monitorującym. W pozostałych sprawach kuratorzy wyjaśnili, że z ustawy SDE nie wynika obowiązek odwiedzania skazanego w miejscu odbywania kary. Ponadto w jednej sprawie kurator wyjaśnił, że udał się do miejsca zamieszkania skazanego w celu odebrania dokumentów potwierdzających urodzenie dziecka.

Kuratorzy w swych wyjaśnieniach podnieśli, że zgodnie z *Zarysem metodyki pracy kuratora sądowego*¹¹ „pomoc kuratora w społecznej readaptacji skazanego należy rozumieć jako działania kuratora zmierzające najpierw do dobrania i nałożenia na skazanego odpowiednich obowiązków do potrzeb i możliwości, a następnie jako ścisłą kontrolę realizacji tych obowiązków”. Ponadto kuratorzy kontrolowali czy skazani nie naruszają ustalanego przez sąd penitencjarny harmonogramu. W 22 z 30 zbadanych spraw skazani, zgodnie z danymi wykazanymi w systemie komunikacyjno-monitorującym, 160 razy naruszali ustalone harmonogramy, łączny

¹¹ Red. Tadeusz Jedynak, Krzysztof Stasiak. Wyd. 2. Warszawa 2010 r., wydawnictwo LexisNexis, str. 414.

czas naruszeń wyniósł 169 godzin 45 minut i 28 sekund. Kuratorzy wyjaśnili przyczyny tych naruszeń, a w jednym przypadku opisanym w pkt. 2.6. niniejszego wystąpienia kurator wystąpił o cofnięcie zezwolenia na odbycie kary w SDE. Kontrolowanie wykonywania przez skazanych nałożonych na nich obowiązków opisano również w pkt. 2.7. niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 19, 22, 23, 99, 102, 103, 161, 163, 164, 169, 172, 173, 175, 177, 178, 180, 182, 183, 214-231)

2.2. W 30 zbadanych sprawach kuratorzy zawodowi I i III Zespołu nie składali do sądu penitencjarnego wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków określonych w art. 72 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu Karnego¹² albo o zwolnienie od wykonywania tych obowiązków.

(dowód: akta kontroli str. 19, 23, 214-231)

2.3. W 9 z 30 zbadanych spraw kuratorzy I i III Zespołu, na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy SDE, dokonali 16 razy zmiany określonego przez sąd penitencjarny przedziału czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo oddalić się z miejsca stałego pobytu lub innego wskazanego miejsca, na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, zwanego dalej „harmonogramem”. Zmian dokonywano ze względu na:

- a) wykonywanie pracy zarobkowej (rozpoczęcie stażu zawodowego): 11 razy (w tym podstawą jednej zmiany było również podtrzymywanie kontaktów z dzieckiem skazanego);
- b) rozpoczęcie nauki lub szkoleń: 2 razy;
- c) utrzymywanie kontaktów z dzieckiem skazanego: 1 raz;
- d) ustanie przyczyn związanych z poprzednią zmianą harmonogramu: 2 razy.

Kuratorzy w 15 przypadkach dokonali zmian danych w systemie komunikacyjno-monitorującym, natomiast w sprawie Doz. 237/13 nie dokonano takiej zmiany, co opisano w niniejszym rozdziale w pkt. 1 ustalonych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 19, 20, 23, 214-231)

2.4. W 9 z 30 zbadanych spraw kuratorzy 30 razy udzielali skazanym zezwolenia na czasowe oddalenie się poza miejsce odbywania kary w SDE, zgodnie z art. 21 ustawy SDE.

Zgody kuratorzy udzielali ze względu na:

- a) wykonywanie pracy zarobkowej - 21 zezwoleń, w tym 4 razy po 2 godziny, 7 razy po 12 godzin i 10 razy po 36 godzin.
- b) pobyt członka rodziny w szpitalu - 4 zezwolenia po 2 godziny,
- c) z przyczyn zdrowotnych – 3 zezwolenia, w tym jedno na 2 godziny, jedno na 3,5 godziny i jedno na 147 godzin związane z pobytem w szpitalu,
- d) chrzest dziecka skazanego – jedno zezwolenie na 2 godziny,
- e) narodziny dziecka skazanego – jedno zezwolenie na 2 godziny.

Okres na jaki udzielano zezwoleń był adekwatny do uzasadnionych potrzeb skazanych. We wszystkich przypadkach nie wskazano asysty osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania. Nie stwierdzono nadużycia przez skazanych zaufania jakim ich obdarzono w związku z udzieleniem zgód na oddalenie poza miejsce odbywania kary.

Informacje o udzielonych zgodach kuratorzy niezwłocznie wprowadzali do systemu komunikacyjno-monitorującego.

(dowód: akta kontroli str. 23, 214-231, 232, 233)

2.5. W 30 zbadanych sprawach nie występowały niecierpiące zwłoki przypadki, w których kuratorzy zawodowi I i III Zespołu zezwoliliby na usunięcie urządzenia

¹² Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.

rejestrującego lub nadajnika z uwagi na ważne względy zdrowotne lub osobiste skazanego.

(dowód: akta kontroli str. 20, 24, 214-231)

2.6. W jednej z 30 zbadanych spraw kurator złożył wniosek w przedmiocie uchylenia zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Wniosek złożony w wyniku naruszenia przez skazanego nałożonych na niego przez sąd penitencjarny obowiązków tj. naruszenie:

- na 9 godzin i 37 min określonego przez sąd harmonogramu;
- obowiązku powstrzymania się od nadużywania alkoholu.

Zgodnie z postanowieniem sądu penitencjarnego z dnia 30 września 2013 r. skazanemu nie uchylono zezwolenia na odbycie kary w SDE. Sąd w uzasadnieniu wyroku stwierdził, m.in. że naruszenie harmonogramu miało charakter incydentalny, a wcześniejsze zachowanie skazanego nie budziło poważniejszych zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 20, 24, 234-238)

Przepis zgodnie, z którym kuratorzy zawodowi mogą składać wnioski o uchylenie zezwolenia na odbycie kary w SDE, został dodany jako ust. 6 do art. 56 ustawy o SDE i wszedł w życie z dniem 5 lipca 2012 r.

Przed wejściem w życie tego przepisu 2 kuratorów telefonicznie informowało sędziów o zasadności uchylenia zezwolenia na odbywanie kary w SDE, a jeden na podstawie art. 74 ust. 1 ustawy SDE wystąpił do sądu penitencjarnego o uchylenia tego zezwolenia.

(dowód: akta kontroli str. 161, 164, 169, 173, 180, 183, 185)

2.7. W 22 z 30 zbadanych spraw kuratorzy zawodowi sprawujący dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności odbywaną w SDE zawiadamiali co najmniej raz w miesiącu sąd penitencjarny o zachowaniu skazanego, zgodnie z art. 74 ust. 1 ustawy SDE.

Zawiadomienia sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanych dokonywano w systemie komunikacyjno-monitorującym, zgodnie z § 7 rozporządzenia w sprawie wykonania kary w SDE.

W pozostałych 8 sprawach nie przekazywano zawiadomień za 10 poszczególnych miesięcy, dotyczy spraw:

- doz. 37/13 brak zawiadomienia za 1 z 7 miesięcy,
- doz. 24/13 i doz. 46/13 brak zawiadomienia za 1 z 6 miesięcy,
- doz. 92/13 i doz. 533/13 brak zawiadomienia za 2 z 5 miesięcy,
- doz. 552/13 brak zawiadomienia za 1 z 5 miesięcy,
- doz. 162/13 brak zawiadomienia za 1 z 4 miesięcy,
- doz. 383/13 brak zawiadomienia za 1 z 2 miesięcy.

(dowód: akta kontroli str. 239-242, 214-231)

W 22 z 30 zbadanych spraw kuratorzy sprawując dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności odbywaną w SDE dokonywali oceny zachowania skazanego uwzględniając kryteria zawarte w § 6 pkt 1, 2, 3 rozporządzenia w sprawie wykonania kary w SDE.

Dokonane przez kuratorów oceny były ujmowane w przekazywanych sądowi penitencjarnemu zawiadomieniach o zachowaniu skazanego.

Sprawy, w których nie dokonano pełnej oceny opisano w niniejszej części w pkt. 3 ustalonych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 20, 21, 24)

2.8. W 30 zbadanych sprawach kuratorzy zawodowi I i III Zespołu nie składali do sądu penitencjarnego wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie skazanego odbywającego karę w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 21, 24, 214-231)

2.9. W sprawie Doz. 533/13 (sygn. akt V Kow 374/13/el) kurator zamieścił w systemie komunikacyjno-monitorującym informację, zgodnie z którą nie miał możliwości odnalezienia tej sprawy w systemie.

Zgodnie z art. 2 ust. 4 pkt. 4 ustawy SDE za pomocą systemu komunikacyjno-monitorującego m.in. sądowi kuratorzy zawodowi przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

Kurator interweniował u Upoważnionego Podmiotu Monitorującego, w wyniku czego uzyskał w systemie niezbędny dostęp do powyższej sprawy. Skazany rozpoczął odbywanie kary w SDE w dniu 11 marca 2013 r. i w tym samym dniu został zapoznany z prawami i obowiązkami, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-3 i 6, art. 70 i 73 ustawy SDE. Kurator uzyskał dostęp do sprawy w systemie komunikacyjno-monitorującym w dniu 18 marca 2013 r.

Powyższe wynikało z błędnego przypisania sprawy do właściwości Sądu Rejonowego w Mogilnie, który w wyniku przeprowadzonej na początku 2013 r. reorganizacji sądów powszechnych został włączony do Sądu Rejonowego w Inowrocławiu. Kuratorzy III Zespołu, który przed reorganizacją wchodził w skład Sądu Rejonowego w Mogilnie, utracili możliwość wglądu do spraw wprowadzonych do systemu jako leżące we właściwości terenowej tego sądu i mieli dostęp wyłącznie do spraw, dla których właściwy był Sąd Rejonowy w Inowrocławiu.

(dowód: akta kontroli str. 175, 178, 243, 244)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W jednej z 30 zbadanych spraw (Doz. 237/13) kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym odbywającym karę w SDE zmienił harmonogram ale nie wprowadził zmienionych danych w systemie komunikacyjno-monitorującym.

Kurator poinformował sędziego penitencjarnego o wprowadzonej zmianie umieszczając podjętą decyzję w systemie komunikacyjno-monitorującym (co nie powodowało automatycznej zmiany harmonogramu w tym systemie).

(dowód: akta kontroli str. 245-248)

Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy SDE kurator zawodowy przekazuje sędziemu penitencjarnemu decyzję w sprawie zmiany harmonogramu, po wprowadzeniu zmienionych danych do systemu komunikacyjno-monitorującego.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w powyższej sprawie wyjaśnił m.in., że nieprawidłowość była wynikiem przeoczenia wynikającego z wykonywania licznych obowiązków służbowych.

(dowód: akta kontroli str. 100, 104)

Powyższe skutkowało wykazaniem w systemie komunikacyjno-monitorującym naruszenia przez skazanego harmonogramu o 1 godzinę i 4 minuty, które nie było przez niego zawinione.

2. W jednej z 30 zbadanych spraw (Doz. 92/13) kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności odbywaną w SDE nie udzielił skazanemu zgody na oddalenie się poza miejsce odbywania kary, pomimo pobytu skazanego w szpitalu.

Skazany w dniach 25 – 31 lipca 2013 r. przebywał w szpitalu w związku z doznanym uszczerbkiem na zdrowiu, o czym kurator dowiedział się w dniu 26 lipca 2013 r. po nawiązaniu kontaktu ze skazanym oraz izbą przyjęć, a także dowiedział się, że w dniu 29 lipca 2013 r. skazany zostanie poddany zabiegowi operacyjnemu.

Pomimo powzięcia wiadomości o zaistnieniu przesłanek udzielenia na podstawie art. 21 ustawy SDE zezwolenia na czasowe oddalenie się skazanego poza miejsce odbywania kary, kurator nie udzielił takiego zezwolenia i ograniczył się do zamieszczenia w systemie komunikacyjno-monitorującym informacji o przyczynach naruszenia przez skazanego harmonogramu w dniu 25 lipca 2013 r. oraz o planowanym zabiegu operacyjnym. Natomiast w informacji o zachowaniu skazanego z dnia 6 września 2013 r. zamieszczonej w systemie komunikacyjno-monitorującym kurator poinformował sąd penitencjarny o naruszeniu przez skazanego harmonogramu i podał, że wynikało to z jego pobytu w szpitalu.

W systemie komunikacyjno-monitorującym skazanemu wykazano naruszenie w dniach 26 – 31 lipca 2013 r. ustalonego przez sąd penitencjarny harmonogramu w wymiarze 100 godzin, czyli naruszenie przez skazanego obowiązków wynikających z art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy SDE. Udzielenie zgody na czasowe oddalenie skutkowałoby uznaniem pobytu w szpitalu za brak naruszenia harmonogramu.

(dowód: akta kontroli str. 249-256)

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, wyjaśnił między innymi, że nie udzielił zgody na czasowe oddalenie poza miejsce monitorowania, ponieważ uznał, że wprowadzenie do systemu komunikacyjno-monitorującego informacji o jego pobycie w szpitalu jest wystarczającym usprawiedliwieniem naruszeń harmonogramu.

(dowód: akta kontroli str. 100, 101, 104)

Powyższe skutkowało niewłaściwym stosowaniem przepisów ustawy SDE i wykazaniem w systemie komunikacyjno-monitorującym naruszenia przez skazanego nałożonych na niego obowiązków, które nie było przez niego zawinione.

3. W 8 z 30 zbadanych spraw kuratorzy zawodowi sprawujący dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności odbywaną w SDE nie przestrzegali obowiązku zawiadamiania co najmniej raz w miesiącu sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego, który wynikał z art. 74 ust. 1 ustawy SDE.

Brak zawiadomienia dotyczył spraw: Doz 37/13 - w czerwcu 2013 r.; Doz. 24/13 – w kwietniu 2013 r.; Doz. 46/13 – w czerwcu 2013 r.; Doz. 92/13 – w kwietniu i czerwcu 2013 r.; Doz. 162/13 – w czerwcu 2013 r.; Doz. 383/13 – w sierpniu 2013 r. (zawiadomienie przekazano 18.09.2013 r.); Doz. 552/13 – w lipcu 2013 r. (zawiadomienie przekazano 28.08.2013 r.); Doz. 533/13 – w maju 2013 r. i lipcu 2013 r. (zawiadomienie za lipiec przekazano 28.08.2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 239-242, 214-231)

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawie Doz: 37/13 wyjaśnił, że brak przekazania informacji wynikał z nadmiaru obowiązków oraz częstego braku możliwości zalogowania do systemu komunikacyjno-monitorującego, co uniemożliwiało przekazanie zawiadomienia.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawach Doz. 24/13 i Doz. 46/13 wyjaśnił m.in., że brak przekazania zawiadomień wynikał z przeoczenia, spowodowanego wydawaniem w tych sprawach decyzji o zgodzie na czasowe oddalenie lub zmianą harmonogramu. W sprawach Doz. 92/13 i 162/13 kurator wyjaśnił, że nieprawidłowości były wynikiem braku możliwości zalogowania do systemu komunikacyjno-monitorującego, a zawiadomienia zostały sporządzone i wpięte do akt sprawy. W sprawie Doz. 383/13 kurator podał, że w dniach od 1 do 30 sierpnia 2013 r. przebywał na urlopie wypoczynkowym.

Kierownik I Zespołu, do którego obowiązków na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 1 i 10 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych¹³ należało koordynowanie zadań kuratorów zespołu oraz nadzorowanie terminowości wykonywania przez nich obowiązków, wyjaśnił m.in. że kuratora, któremu powierzył sprawę Doz. 383/13, w czasie urlopu zastępował kurator, który nie ma dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego, a zastępstwo nie zobowiązuje do wykonywania wszystkich czynności za kuratora, który jest na urlopie lecz jedynie nie cierpiących zwłoki. Wszystkie sprawy pilne w zakresie SDE wykonywali kuratorzy z dostępem do systemu np. w sprawie Doz 92/13 w dniu 26 sierpnia 2013 r. udzielono zgody skazanemu na czasowe oddalenie z miejsca odbywania kary. Kierownik I Zespołu dodał, że z uwagi na brak karty kryptograficznej nie ma bezpośredniego dostępu do systemu komunikacyjno-monitorującego, w związku z czym nie jest upoważniony do przeglądania zapisów w tym systemie. W ustawie o SDE oraz rozporządzeniach wykonawczych brak jest zapisów zezwalających kierownikowi na kontrolę pracy kuratora poprzez wgląd do systemu.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawie Doz. 533/13 odnośnie braku zawiadomienia w miesiącu maju 2013 r., wyjaśnił, że zawiadomienia zostały przekazane w dniu 22 kwietnia 2013 r. i 6 czerwca 2013 r. Odnośnie braku zawiadomienia w miesiącu lipcu w sprawach Doz. 533/13 i Doz. 552/13 wyjaśnił, że w dniach od 1 do 28 lipca 2013 r. przebywał na urlopie wypoczynkowym.

W sprawach Doz. 533/13 i Doz. 552/13 kurator mógł przekazać zawiadomienia w dniach 29, 30 lub 31 lipca 2013 r., które były dniami pracującymi, a przekazał je dopiero w dniu 28 sierpnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 100, 103, 104, 165, 166, 176, 178, 275-278)

Powyższe skutkowało brakiem należytego wypełnienia obowiązków przez kuratorów sprawujących dozory nad skazanymi na karę pozbawienia wykonywaną w SDE.

4. W 8 z 30 zbadanych spraw kuratorzy zawodowi sprawujący dozór nad skazanym na karę pozbawienia wolności odbywaną w systemie dozoru elektronicznego dokonywali oceny zachowania skazanego nie uwzględniając części kryteriów zawartych w § 6 pkt 1, 2, 3 rozporządzenia w sprawie wykonania kary w SDE.

W dokonywanych ocenach nie odnoszono się do:

- a) przestrzegania przez skazanego obowiązków związanych z odbywaną karą, dotyczy spraw:
 - Doz 365/13 - brak informacji dotyczącej wykonywania obowiązku alimentacyjnego (w 1 ocenie);
 - Doz. 277/13 – brak informacji dotyczącej wykonywania ciążącego na skazanym obowiązku płacenia renty alimentacyjnej (w 3 ocenach);
 - Doz. 281/13 - brak informacji dotyczącej kontynuowania nauki (w 3 ocenach);
 - Doz. 317/13 - brak informacji dotyczącej wykonywania obowiązku alimentacyjnego na dwoje dzieci (w 8 ocenach).
- b) stosunku skazanego do organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia, dotyczy spraw: Doz. 552/13 (w 2 ocenach); Doz. 533/13 (w 2 ocenach); Doz. 568/13 (w 4 ocenach); Doz. 617/13 (w 1 ocenie).

(dowód: akta kontroli str. 257-270)

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawie Doz. 365/13, wyjaśnił m.in., że brak informacji odnośnie wykonywania przez skazanego ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wynika z krótkiego okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w SDE. Do chwili sporządzenia informacji

¹³ Dz. U. Nr 98 poz. 1071, ze zm.

o zachowaniu skazanego z dnia 9 września 2013 roku nie dostarczono kuratorowi żadnego dowodu wpłaty potwierdzającego wykonywanie obowiązku alimentacyjnego, skazany w rozmowie jedynie deklarował wywiązywanie się w niewielkiej części z ciążącego na nim obowiązku.

Skazany rozpoczął odbywanie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE od dnia 15 lipca 2013 roku, kurator korzystał z urlopu wypoczynkowego w dniach od 1 do 30 sierpnia 2013 roku, a oceny dokonano 9 września 2013 r. W związku z powyższym okres odbywania kary w SDE i czas, który upłynął od powrotu kuratora z urlopu do sporządzenia oceny były wystarczające do stwierdzenia czy skazany w tym okresie wywiązywał się z nałożonych obowiązków i dokonania oceny tego postępowania.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawach Doz. 277/13, Doz. 281/13, Doz. 317/13 wyjaśnił m.in., że brak informacji wynikał z nadmiaru obowiązków oraz wskazał, że posiada stosowne dane odnośnie zachowania skazanych.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawach Doz: 568/13 i 617/13 wyjaśnił m.in., że w przesyłanych do sądu zawiadomieniach o zachowaniu skazanego zawierał informacje dotyczące kontaktowania się przez skazanego bez wezwania ze strony kuratora (np. informacja o niemożności powrotu skazanego do miejsca monitorowania przed wyznaczoną godziną, konieczność zmiany harmonogramu), czy reakcjach skazanego na polecenia kuratora. Zdaniem kuratora jest to jednoznaczne z pozytywną oceną stosunku skazanego do organów uprawnionych oraz do wykonywania orzeczenia. Wszelkie negatywne postawy skazanych zostałyby odnotowane w zawiadomieniach.

Kurator zawodowy sprawujący dozór nad skazanym, w sprawach Doz: 533/13 i 552/13 wyjaśnił m.in., że zachowanie skazanych odnośnie organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia nie budziło zastrzeżeń, więc odstąpił od zawiadamiania sądu w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 100, 103, 170, 174-176, 178, 181, 183, 184)

Przekazywanie sądowi penitencjarnemu pojedynczych informacji odnośnie zachowania skazanego, nie może zostać uznane za dokonanie przez kuratora oceny zachowania. Ocena powinna zawierać również element osądu kuratora zachowania skazanego i nie powinna dotyczyć wyłącznie zachowania negatywnego ale należało objąć nią również zachowanie oceniane pozytywnie.

Powyższe skutkowało brakiem należytego wypełnienia obowiązków przez kuratorów sprawujących dozory nad skazanymi na karę pozbawienia wykonywaną w SDE.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

Ocena częściowa

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu dopełnienia przez kuratorów zawodowych obowiązku składania sądowi penitencjarnemu co najmniej raz w miesiącu zawiadomień o zachowaniu skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w SDE.

¹⁴ Dz. U. z 2012 r., poz.82

2. Podjęcie działań w celu dokonywania przez kuratorów zawodowych oceny skazanego przy uwzględnieniu wszystkich kryteriów przewidzianych w § 6 rozporządzenia w sprawie wykonywania kary w SDE.
3. Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia informowania przez kuratorów zawodowych skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE niezwłocznie po rozpoczęciu odbywania przez nich kary w tym systemie.
4. Poinformowanie kuratora okręgowego o konieczności przeszkolenia kuratora zawodowego I Zespołu, wykonującego czynności w SDE i nie objętego wcześniej szkoleniem w tym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia listopada 2013 r.

Kontroler
Andrzej Szulc
starszy inspektor k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Jarosław Wenderlich

.....
podpis

.....
podpis